

**Харківський національний медичний університет
Кафедра латинської мови та медичної
термінології**

**«Ars studendi terminologiae medicinali:
лінгвокультурологічний та лінгводидактичний
аспекти вивчення латинської мови та медичної
термінології»**

Матеріали
VI Всеукраїнської студентської науково-практичної
онлайн-конференції
(23 квітня 2025 року)

Харків-2025

Затверджено

Вченою радою ХНМУ.

Протокол № 8 від 24 квітня 2025 р.

ОРГКОМІТЕТ:

М'ясоєдов В. В. – ректор ХНМУ, доктор мед. н., професор, **голова оргкомітету**; **Мирошниченко М. С.** – в.о. проректора з наукової роботи ХНМУ, доктор мед. н., професор; **Маракушин Д. І.** – директор ННІ з підготовки іноземних громадян ХНМУ, доктор мед. н., професор; **Дерев'янченко Н. В.** – завідувач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ, канд. філол. н., доцент; **Колісник І. Л.** – завідувач кафедри анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії ХНМУ, доктор мед. н., професор; **Беляєва О. М.** – завідувач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією ПДМУ, канд. пед. н., доцент, **Литовська О. В.** – в.о. зав. кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ, канд. філол. н., доцент; **Колісник М. І.** – ст. викладач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ; **Лелюк О. О.** – ст. викладач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ, канд. філол. н.; **Савіна В. В.** – викладач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ.

Редакційна колегія: канд. філол. наук О.В. Литовська, Колісник М.І.

Ars sudendi terminologiae medicinali: лінгвокультурологічний та лінгводидактичний аспекти вивчення латинської мови та медичної термінології : Матеріали VI Всеукр. студентськ. наук.-практ. онлайн-конф., м. Харків, 23 квітня 2025 р. / ред. кол.: Литовська О.В., Колісник М.І. Харків: ХНМУ, 2025. 102 с.

УДК 378.016:81.124'276.6:61(063)

Англійська мова, хоча і має великий вплив на сучасну медичну термінологію, зокрема через глобалізацію та поширення наукових публікацій, все ж не має такого історичного впливу, як латинська та грецька мови. Проте англійська активно використовує та адаптує терміни з інших мов. У загальному контексті медичної термінології англійська мова зазвичай займає близько 5-10% через: адаптацію та інтеграцію термінів з інших мов; створення термінів для опису новітніх технологій, методів лікування чи медичних інструментів ("*Computer Tomography*" (комп'ютерна томографія) або "*MRI*" або "*Magnetic Resonance Imaging*" (магнітно-резонансна томографія)); міжнародне використання англійської як основної мови для наукових публікацій, медичних досліджень і комунікації.

Кожна з цих мов внесла свій унікальний внесок у розвиток медичної термінології – через наукову школу, практичне застосування, культуру або геополітичне домінування в певну епоху. Саме завдяки цьому взаємовпливу сучасна мова медицини є надзвичайно багатшаровою і міжкультурною.

Стьопкіна К. С.

МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Одеський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викл. Нетребчук Л.М.

Актуальність. Війна створює багато викликів для системи охорони здоров'я. Медична термінологія також має адаптуватися до нових умов. Це зумовлюється необхідністю швидкого і точного опису стану поранених, покращення комунікації між медиками та впровадженню ефективних протоколів лікування. Медики часто працюють у стресових та небезпечних ситуаціях, де точність і час мають критичне значення, а терміни повинні бути уніфікованими та зрозумілими.

Мета роботи – проаналізувати та систематизувати лексико-граматичні особливості медичних термінів, які вживаються медиками, парамедиками в умовах війни.

Матеріали та методи. Матеріалом для дослідження стали: опитування бойових медиків та парамедиків; настанови з допомоги пораненим в умовах бойових дій для медичного персоналу; відеоролики на різних платформах. Було вивчено та проаналізовано медичну термінологію, яка використовувалась медиками. Для досягнення мети застосовувались загальнолінгвістичні методи (лексичний аналіз, структурний), описовий метод та загальнонаукові методи (систематизації та класифікації, узагальнення).

Результати. Військові дії в Україні призвели до появи нових понять, що стали частиною професійної лексики медиків. Деякі з цих термінів:

1. "Кровоспинні турнікети" – сучасні пристрої для зупинки масивних кровотеч, таких як CAT (Combat Application Tourniquet) або SOFTT.

2. "Медевак" – скорочення від англійського *medical evacuation* (медична евакуація), що позначає транспортування поранених із зони бойових дій.

3. "Зона золотої години" – критично важливий проміжок часу після травми для надання допомоги.

4. "Гемостатичні агенти" – спеціальні матеріали або речовини (наприклад, Celox або QuikClot), які використовуються для зупинки кровотечі.

5. "Тактична евакуація" (TACEVAC) – транспортування поранених із зони активних бойових дій до безпечнішої зони з наданням медичної допомоги в процесі.

Основними способами утворення нових термінів є запозичення, аббревіації, спрощення тощо.

Ми класифікували медичні терміни за джерелами поповнення:

1. *Терміни для опису травм і станів*: "баротравма", "контузія", "множинні вибухові поранення", "комплексна травма", "травматична ампутація", "геморагічний шок".

2. *Актуалізація термінів психічного здоров'я*: посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), "гострий бойовий стрес", "вторинна травматизація".

3. *Запозичення міжнародної термінології*: співпраця з міжнародними організаціями (МОЗ, НАТО, ВООЗ) сприяла інтеграції англійських термінів: TBI (Traumatic Brain Injury – травматичне пошкодження мозку), MCI (Mass Casualty Incident – інцидент із великою кількістю постраждалих), застосування *MARCH алгоритму* (Massive hemorrhage, Airway, Respiration, Circulation, Head injury/Hypothermia).

4. *Спрощення термінології для екстрених ситуацій*. У бойових умовах використовуються спрощені терміни та аббревіатури для прискорення діагностики: "червоний", "жовтий", "чорний" – класифікація стану пацієнтів за шкалою сортування (triage). ABCD – послідовність оцінки стану пацієнта (Airway, Breathing, Circulation, Disability). Часто використовуються слова "стабік" (стабілізаційний пункт), "медевак" (медична евакуація автомобілем).

5. *Термінологія в реабілітації та протезуванні*: "постреабілітаційний синдром", "сучасне протезування", "біонічний протез".

В екстремальних умовах виникає також новий медичний сленг, який допомагає швидко та чітко спілкуватися в умовах стресу та критичних ситуацій. Це слова або фрази, на означення стану пацієнта ("тріохсотий" – поранений, "критик" – у критичному стані), видів травм або ушкоджень ("перф" – перфорація), медичних маніпуляцій ("декомпресія" – введення

голки або трубки в грудну клітку для зняття пневмотораксу), обладнань та матеріалів ("турнікет" – пристрій для зупинки кровотечі, "целокс" (або інший гемостатик) – речовина для швидкої зупинки кровотечі),

Висновки. Війна прискорила формування сучасної медичної термінології, яка адаптована до міжнародних стандартів і вимог військових умов. Навчання медичного персоналу, стандартизація нових термінів та створення україномовних глосаріїв допоможуть уніфікувати медичну термінологію.

Сургай А. М.

ЛАТИНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АКУШЕРСТВІ ТА ГІНЕКОЛОГІЇ: ПОХОДЖЕННЯ, АДАПТАЦІЯ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н., доц. Литовська О. В.

Латинська мова є основою медичної термінології, особливо в акушерстві та гінекології, де точність термінів має критичне значення. Сучасні зміни в медицині, розвиток міжнародних класифікацій (ICD-11) та вплив англійської мови сприяють адаптації та зміні використання латинських термінів. Аналіз цих процесів допомагає зрозуміти, як еволюціонувала термінологія та які слова зберігають латинську основу, а які поступаються місцем новим стандартам.

Мета роботи. Простежити трансформацію латинських термінів в акушерстві та гінекології, проаналізувати процес їхньої адаптації в сучасній медичній практиці та міжнародних класифікаціях.

Матеріалом постала латиномовна та англomовна версії Міжнародного класифікатора хвороб (*ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics*). Для аналізу нами обрано найбільш репрезентативні терміни, що використовуються для опису різних етапів від запліднення до пологів.

1. Postpartum і puerperium

- Postpartum (від лат. post — після, partus — народження) — в англomовній термінології термін, що акцентує увагу на фізіологічних змінах, які відбуваються в організмі жінки відразу після пологів, і може використовуватись для опису довшого періоду, ніж традиційний 6-тижневий. У клінічному вжитку також охоплює психологічні аспекти, як післяпологова депресія (postpartum depression), postpartum anxiety. Термін було запозичено з латини, прийменникова конструкція змінилася на іменник з префіксом.

- Puerperium (від лат. puer — дитина, pario — народжувати) — латинський термін, який описує фізіологічний післяпологовий період, обмежений першими 6 тижнями після пологів. З цим терміном пов'язані переважно ускладнення: puerperal sepsis, puerperal hematoma, puerperal fever. Термін не зазнав змін. Від нього утворюються похідні прикметники.

ЛЕЩЕНКО Д. С. ЛАТИНСЬКА МОВА ЯК ПРОФЕСІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ У МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ МЕДИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	43
МЕТЕЖ Є.О., ШЕВЧЕНО В.О. РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В ПОВСЯКДЕННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ	47
МЕТЬОЛКІНА С. С. ВИКОРИСТАННЯ ЛАТИНСЬКИХ ВИРАЗІВ У СУЧАСНІЙ ПОПУЛЯРНІЙ МУЗИЦІ	48
МОЛОДЕЦЬКА Д.Г. ЕНТОМОЛОГІЧНІ ТА ФЛОРИСТИЧНІ ПАТЕРНИ У ДІАГНОСТИЦІ НЕЙРО- ТА ВРОДЖЕНИХ РОЗЛАДІВ.....	50
НЕФЕДОВА А. Р. СВОЄРІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ТРИВІАЛЬНИХ НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В АНЕСТЕЗІОЛОГІЇ	54
НОСЕНКО Т.О. УЖИВАННЯ ЛАТИНСЬКО-ГРЕЦЬКИХ ДУБЛЕТІВ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ ДРУГОЇ ВІДМІНИ	56
ОБРАЗЦОВ А. І. ЛАТИНА У ВИНОГРАДАРСТВІ ТА ВИНОРОБСТВІ..	58
ПОПОВА Д. О. ТЕРМІНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ЕНДОКРИНОЛОГІЇ	60
РАДЛОВСЬКА Ю. В. VERITATES AETERNAE.....	62
РЗАЄВА Н. А. ЕПОНІМІЧНІ ТЕРМІНИ НА ПОЗНАЧЕННЯ СТРУКТУР ОКА	64
РУДЕНКО Ж-М. Г. ЛЯШКО А. В. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ БОТАНІЧНИХ ТА НАРОДНИХ НАЗВ РОСЛИН.....	67
САНЬКОВА А. В. МЕТАЛИ В МЕДИЦИНІ: ВІД МОРФОЛОГІЧНИХ НАЗВ ДО БІОМЕДИЧНИХ ЗАСТОСУВАНЬ	69
SIZONENKO M.M. THE ROLE OF LATIN IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE: EQUIPMENT AND WEAPONRY	74
СОБОЛЬ А.О., ЛЕВІЧЕВА А.В., БУЯКОВА А.Ю. ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ОТРУЙНИХ РОСЛИН	76
СТРУГАНЬ Т. О. МОВНА ВЗАЄМОДІЯ У МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	80
СТЬОПКІНА К. С. МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	82
СУРГАЙ А. М. ЛАТИНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АКУШЕРСТВІ ТА ГІНЕКОЛОГІЇ: ПОХОДЖЕННЯ, АДАПТАЦІЯ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ.....	84
УШКАНЕНКО М. Ф. ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У БАГАТОМОВНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ..	86